

Kennisprogramma Stedelijke Gebiedsontwikkeling

Provincie Noord-Brabant

Afterlunchwebinar

Klimaatadaptatie

Na deze oververhitte zomer – aan de slag

13 oktober 2026

Freya Macke – Beleidsmedewerker Klimaatadaptatie bij Provincie Noord-Brabant

Kennisprogramma
Stedelijke Gebiedsontwikkeling

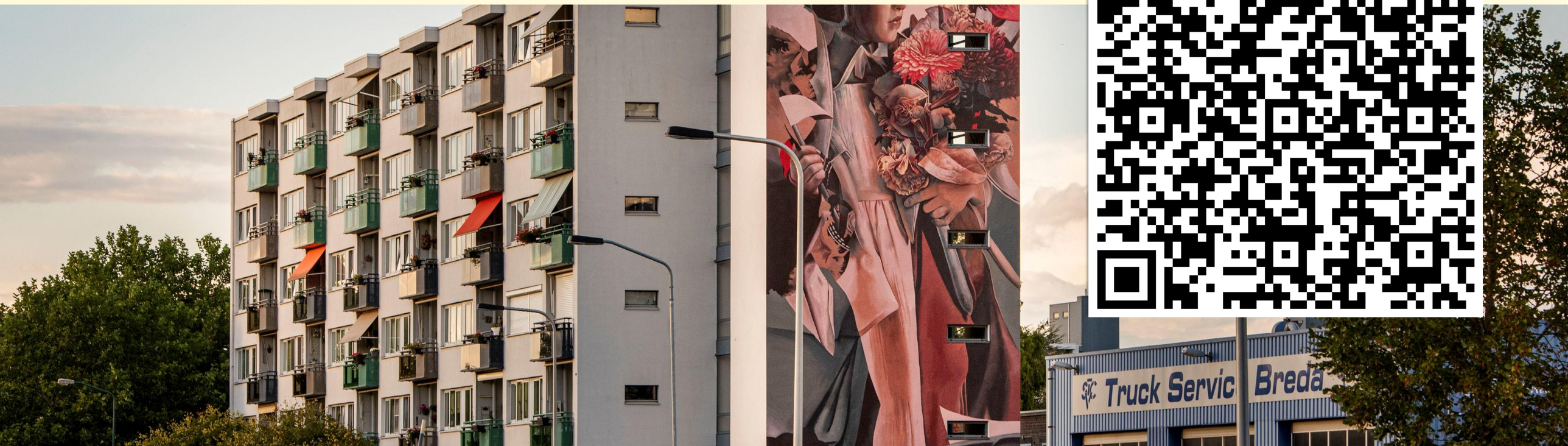
Provincie Noord-Brabant

Vul onze enquête in!

Help mee onze impact te meten.

Contact: jvdhurk@brabant.nl

Scan en vul

Provincie Noord-Brabant

welkom

Als je denkt aan een zomer:

© NOS

© Limburger

Provincie Noord-Brabant

Het ongemakkelijke plaatje achter afgelopen zomer

- +900 extra sterfgevallen
- Afgelastte evenementen
- Maar ook: het Nationale hitteplan heeft de gezondheidsproblemen beperkt
- (*Evaluatie Nationaal Hitteplan 2024 -2025*)

© BN De Stem

Provincie Noord-Brabant

Hitte is niet meer tijdelijk, het is een maatschappelijk vraagstuk

- Afgelopen zomer maakt het heel tastbaar
- Hitte veroorzaakt gezondheidsproblemen
- Grote impact, vooral op kwetsbare groepen
- Klimaatverandering zorgt voor **vaker en langer** hittegolven
- En: hitte raakt ook de economie

NOS Nieuws • Woensdag 15 juli, 14:00 •
Aangepast woensdag 15 juli, 14:27

Zeker 900 mensen meer dan normaal overleden tijdens hittegolf met code rood

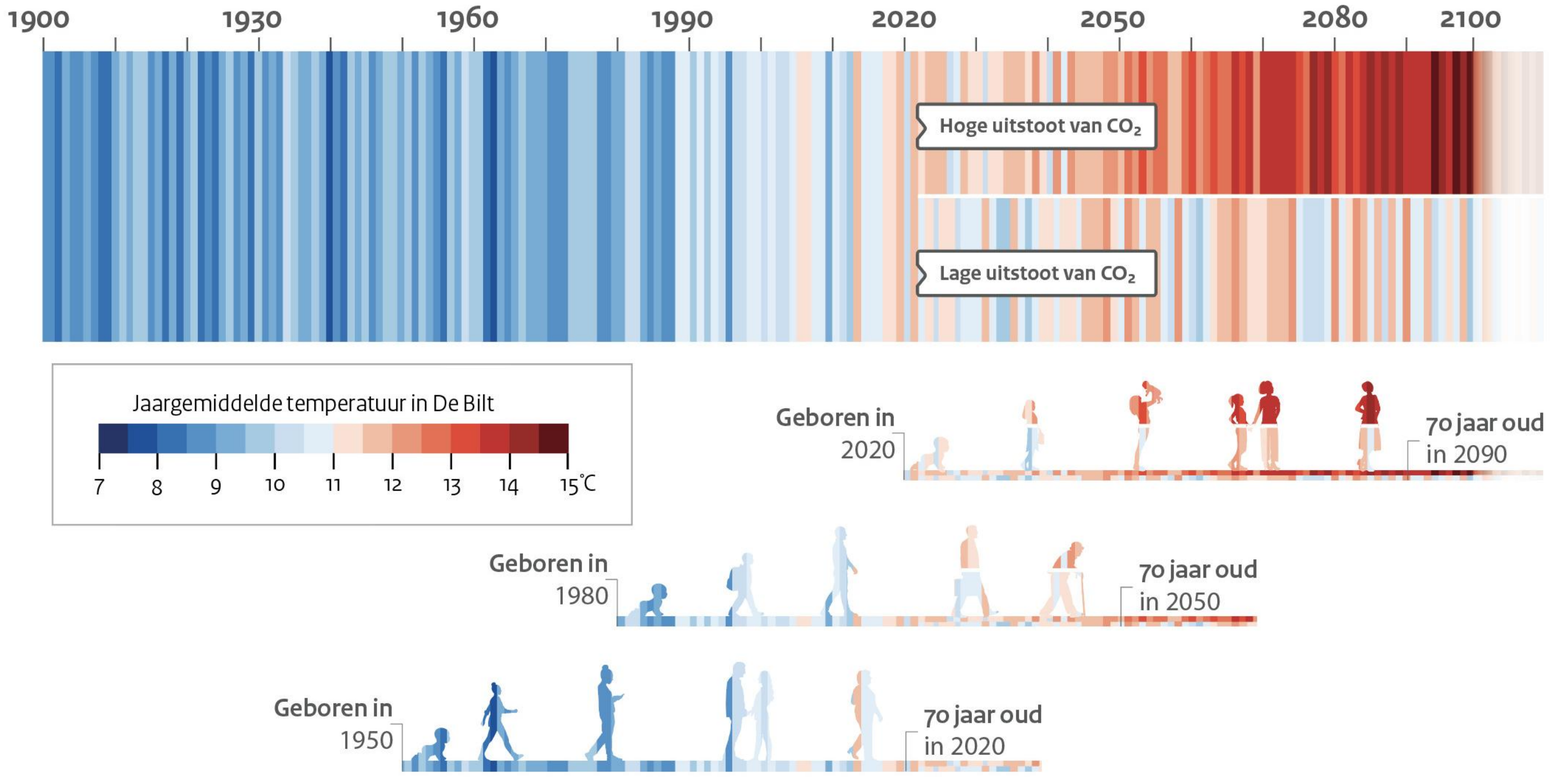
Tussen 22 juni en 5 juli, toen er een extreme hittegolf was, overleden ruim 900 meer mensen dan normaal. Dat blijkt uit een inventarisatie van het RIVM. Waaraan mensen precies zijn overleden is onbekend, maar dat de hitte hierin een rol speelt is volgens het instituut "zeer aannemelijk." Het gaat vooral om mensen ouder dan 80 jaar.

Tijdens extreme hitte werken organen van met name ouderen minder goed, zweten ze minder en drinken dan ook minder, met alle risico's van dien. Ook chronische patiënten, bijvoorbeeld mensen met hart-, vaat- en longziekten, lopen extra risico omdat hitte hun klachten kan verergeren.

Daarnaast was er tijdens de hittegolf sprake van smog. De combinatie van een slechte luchtkwaliteit en hitte leidde volgens het RIVM tot een extra belasting op de gezondheid van kwetsbare mensen.

Provincie Noord-Brabant

Opwarming van Nederland

De mate waarin huidige en toekomstige generaties te maken krijgen met een warmere en andere wereld hangt af van keuzes nu.

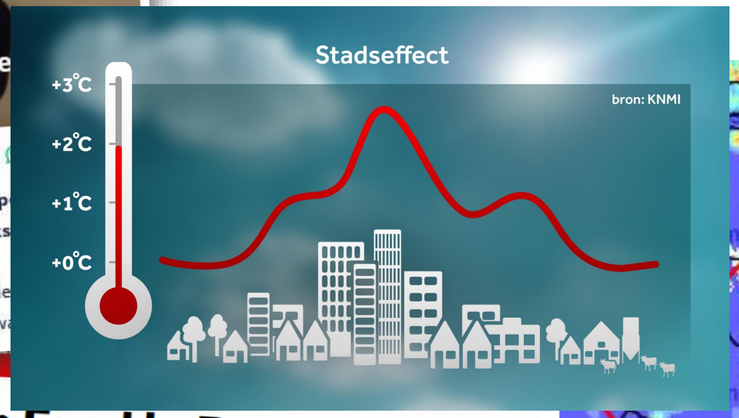
Iedereen merkt het: ons klimaat verandert. De temperatuur in Nederland is sinds 1901 al met ruim 2°C gestegen. Weersextremen volgen elkaar snel op. Hoe meer en hoe eerder we wereldwijd de uitstoot beperken, hoe minder opwarming en zeespiegelstijging en hoe minder we last krijgen van zomerdroogte, extreme hitte en zware regen.

Maar:
we ontwerpen nog steeds voor het oude klimaat

Provincie Noord-Brabant

Verharding wordt nog heter en geeft geen schaduw

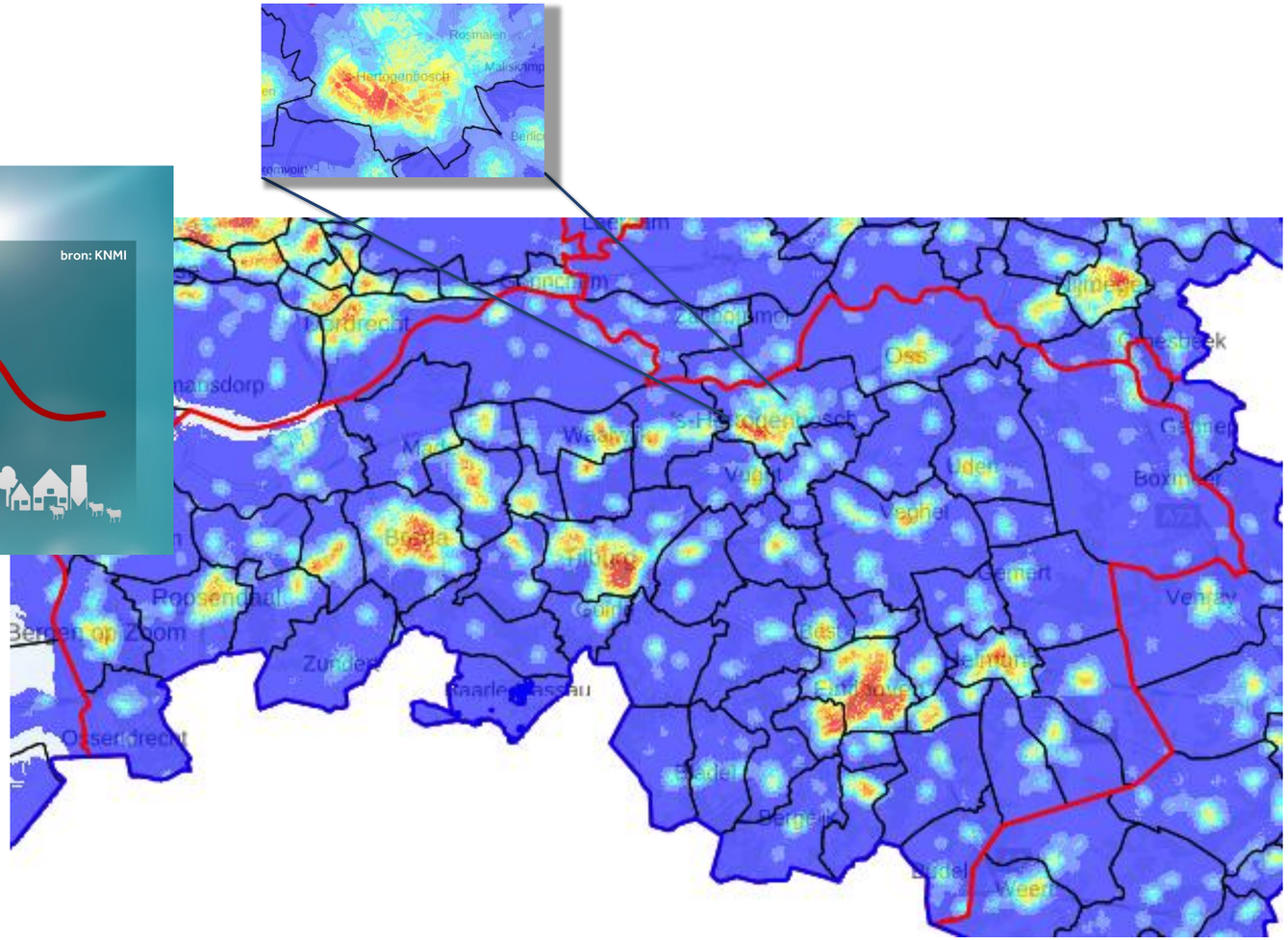

Slachterij Vion Food in Boxtel sluit deuren in de ochtend vanwege hitte

BOXTEL - Dierenwelzijnsorganisatie Animal Rights beweert dat de varkens die bij Vion Food arriveren door de hitte 'al schuimbekkend naar adem happen'. Om dat dierenleed te voorkomen, sloot de Boxtelse slachterij haar deuren donderdag om 11.00 uur in de ochtend. Communicatiemedewerker Nancy Aschman: „Ik ben geen dierenarts, ik kan daar moeilijk iets over zeggen. We doen er in ieder geval alles aan om het vee zo goed mogelijk op te vangen."

Willem Brouwer 25-07-19, 11:31 **Laatste update:** 25-07-19, 13:48

© www.atlasnatuurlijkkapitaal.nl

Provincie Noord-Brabant

Even voorstellen – Freya Macke

- Beleidsmedewerker klimaatadaptatie gebouwd gebied bij Provincie Noord-Brabant
- Jarenlange ervaring, vooral in de regio, en ook de verbinding naar landelijk
- Wat ik doe: beleid, advies, projecten, kennisdeling en netwerken activeren

Provincie Noord-Brabant

Hitte raakt ons allemaal

Mens

- Ongemak en gezondheidsschade
- Hittestress en sterfte
- Productiviteitsverlies

Gebouw

- Oververhitting woningen en panden
- Hogere energieverbruik voor koeling

Buitenruimte

- Opwarming
- Minder leefbaarheid
- Ander gebruik van (openbare) ruimte

© weeronline

Provincie Noord-Brabant

Van klimaatrisico naar lokale opgave

- Aantal zomerse en tropische dagen; van tijdelijk naar structureel
- Vergrijzing en meer kwetsbare groepen
- Bouwen = verdichting = opwarming

Grote bouwopgave is de kans om nu anders te gaan bouwen;

Klaar voor de toekomst

© BN De Stem

Provincie Noord-Brabant

Wat is er nog nodig? Aan de slag - hoofdlijnen

- Structureel anders inrichten en bouwen
  - *bijv schaduw en verkoeling*
- Ander gedrag, weten en doen
  - bijv voorlichting bij evenementen
- Ander gedrag mogelijk maken
  - bijv kun je ergens heen tijdens hitte?

HITTE IN DE WONING

HITTEMETINGEN, BELEVINGSONDERZOEKEN EN EEN SIMULATIESTUDIE GEVEN INZICHT IN HITTE OORZAKEN EN EFFECTIEVE MAATREGELEN TEGEN HITTE IN TYPISCH NEDERANDSE WOONSITUATIES.

HITTE OORZAKEN

GEEN ZONWERING

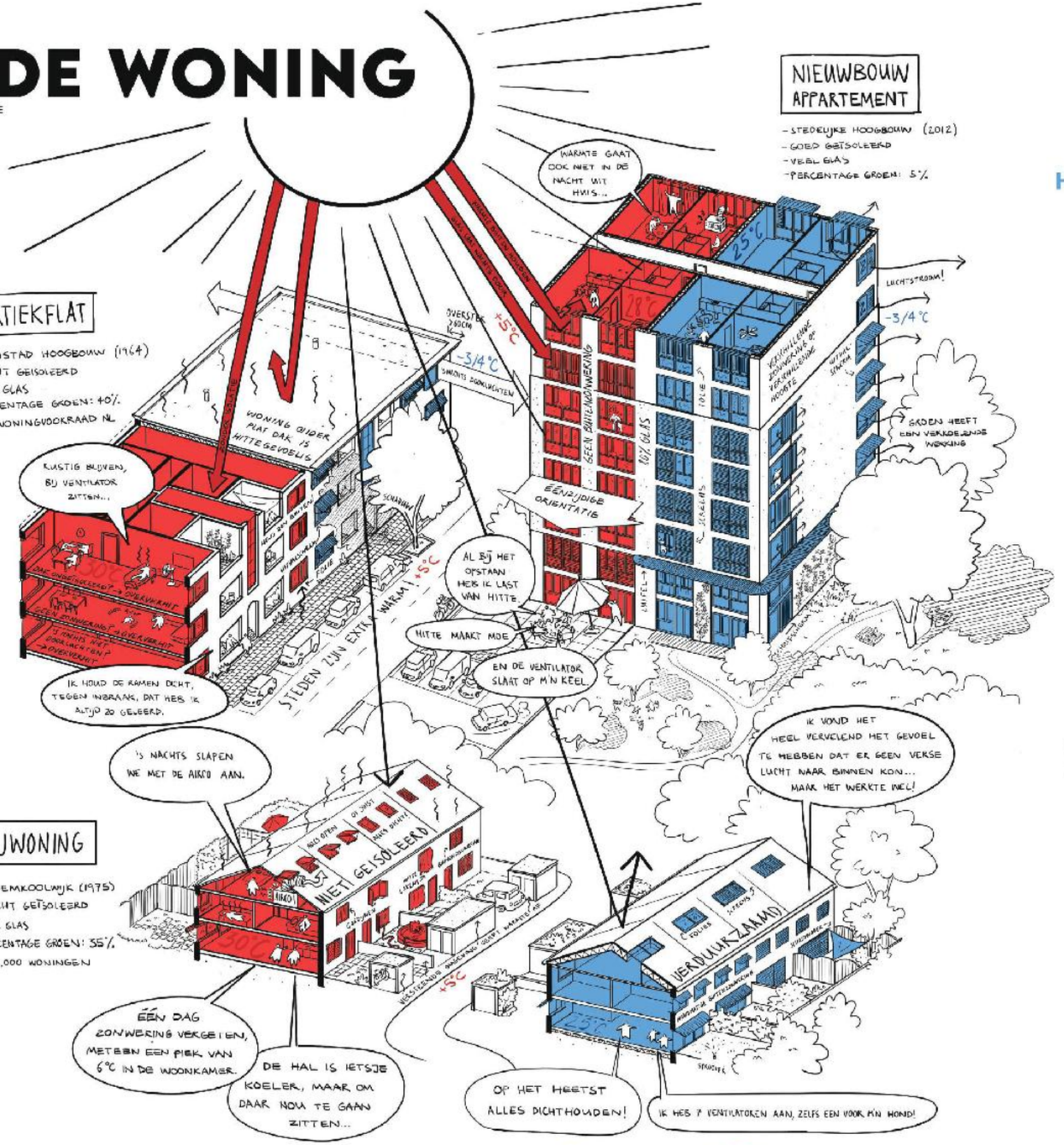
WARME WIJK

NIET EFFECTIEF DOORLUCHTEN

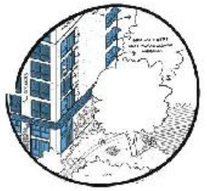
GEEN ISOLATIE

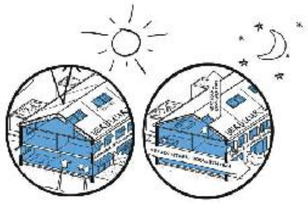
HITTE MAATREGELEN

EFFECTIEVE ZONWERING

KOELE BUITENLUCHT

EFFECTIEF DOORLUCHTEN

ISOLATIE

CoE City Net Zero | Hogeschool van Amsterdam | TAUW | Klimaatverbond Nederland | GGD Gelderland-Midden | GROENE HUISVESTERS

Provincie Noord-Brabant

Vele vakgebieden en professionals nodig

- Gezondheid
- Wonen, werken en recreëren
- Openbare ruimte, gebieden en gebouwen
- Sociaal domein
- Beheer en onderhoud

Hitte is een brede opgave

en dus kan geen vakgebied het alleen.

Provincie Noord-Brabant

Wat gebeurt er al?

Kennis en bewustwording

- Data en stresstesten → we weten het

Beleid en aanpakken → nog niet overal

- Nationale aanpak hitte
- KNMI waarschuwingen
- Hitteplannen
- Klimaatadaptatiestrategieën
- Lokale hitte aanpakken

Concrete acties → standaard maken

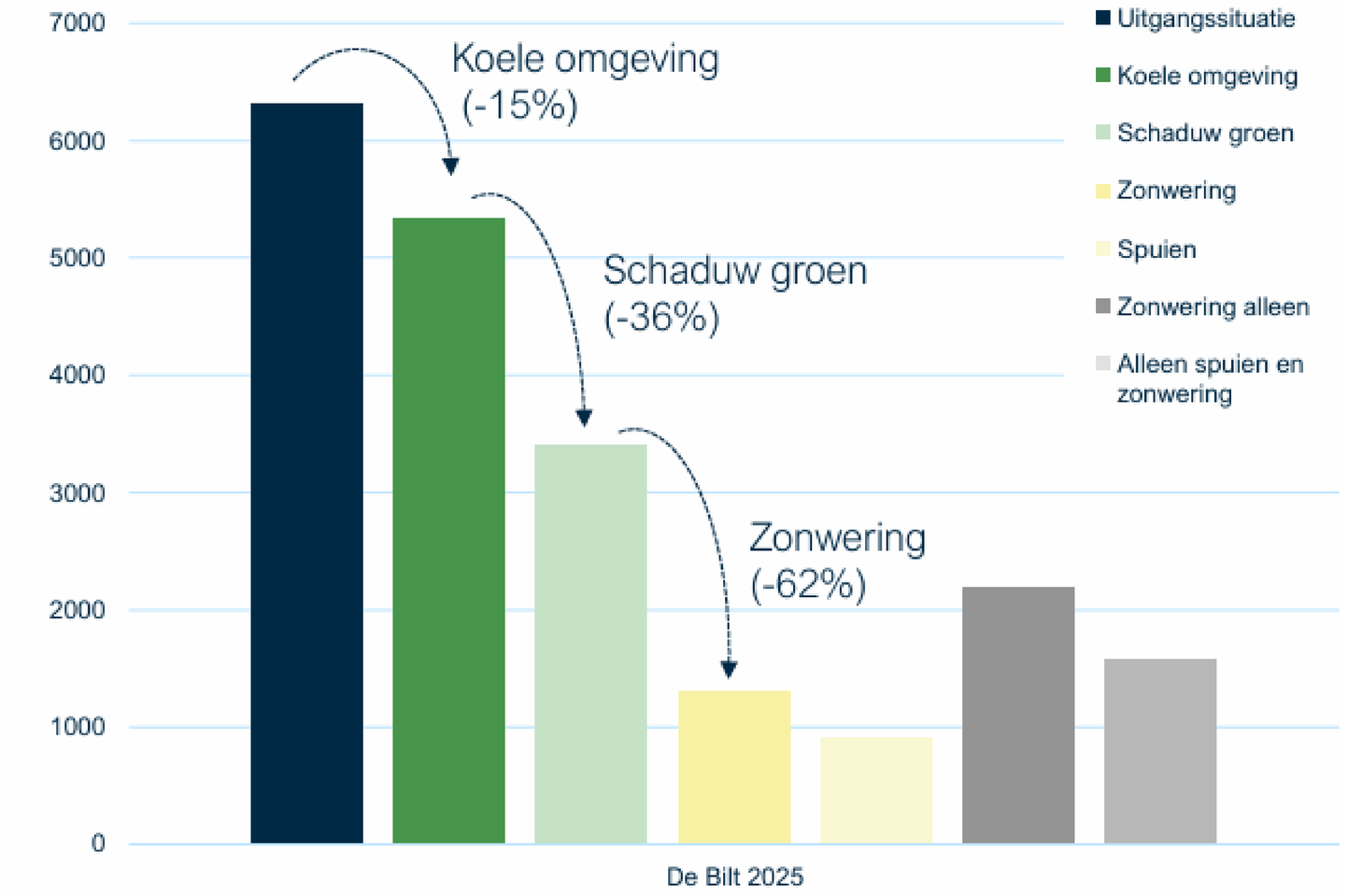
- (soms al) anders bouwen
- (soms al) gedragsaanpassingen bijv verplaatsen evenementen

Provincie Noord-Brabant

Airco of natuurlijke koeling?

Maatregelen voor minder inzet van airco’s

Bron: Common futures. De groeiende vraag naar koeling Wat kunnen natuurlijke en passieve koeling betekenen?

Provincie Noord-Brabant

In de praktijk

Hitte-excursie 1: Ga de wijk in

HITTEGEVOELIGE WIJK

Kies een wijk die in jouw gemeente als hittegevoelig wordt gezien. Als je dat niet weet, kun je op de hitte- en eenzaamheidskaart (2020) kijken in welke wijken de hitterisico's het hoogst zijn. Of op de recentere sociale kwetsbaarheidskaart van de Klimaateffectatlas.

Kijktips:

- Wie gebruikt zonwering of doet de gordijnen dicht?
- Wanneer staan de ramen open?
- Zie je aircoslurven uit woningen hangen?
- Hoeveel schaduwrijk groen heeft de wijk?
- Zijn de bewoners binnen of buiten?

9

© Hart van Nederland

Provincie Noord-Brabant

We kunnen het al

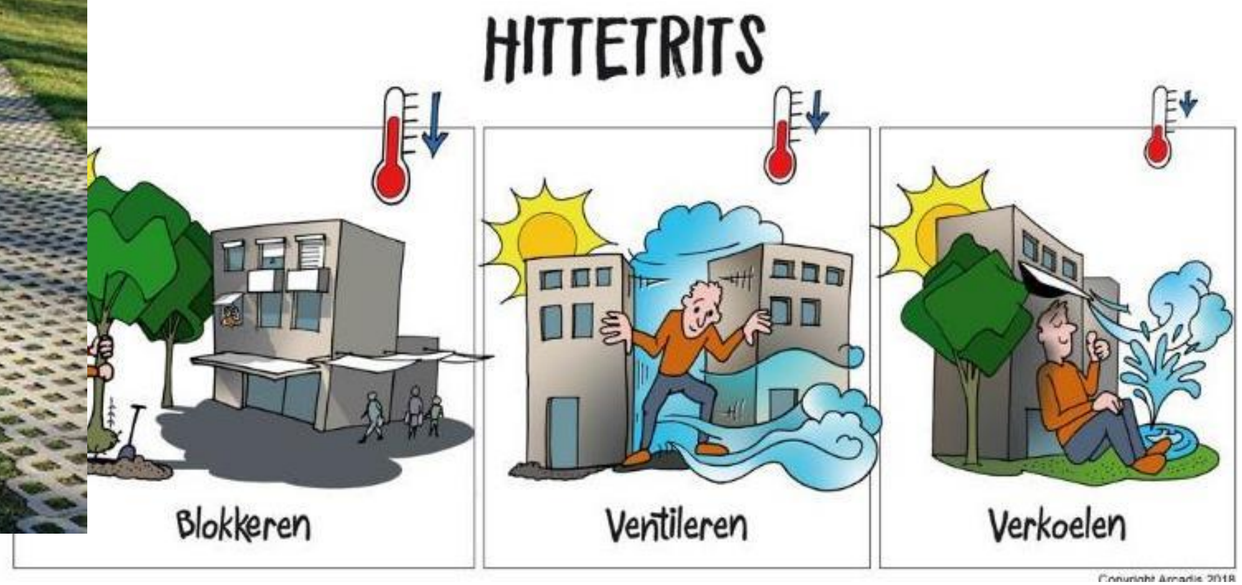

Provincie Noord-Brabant

We kunnen het al

Tip! www.climatescan.nl

www.bouwadaptief.nl

Wat is er nog nodig? – ladder van koeling

- Volgorde van de maatregelen

Gebaseerd op de 'ladder van koeling' van OSKA (overleg standaarden klimaatadaptatie Nederland)

Wat is er nog nodig? - opschalen

- Hitte wordt nog vaak onderschat
- Beperkte normen, beleid en sturing
- Oneigenlijke concurrentie met andere opgaven
- Financiering en organisatie

Bron: onafhankelijk expertenpanel oververhitting, Renson 2025

Provincie Noord-Brabant

Wat is er nog nodig? Aan de slag – ontwerpen en bouwen

Koeler wonen, werken en leven zonder airco als uitgangspunt

- Zonwering
- Groene omgeving
- Nachtventilatie
- Isolatie met aandacht voor zomercomfort
- Gebiedsgerichte aanpak

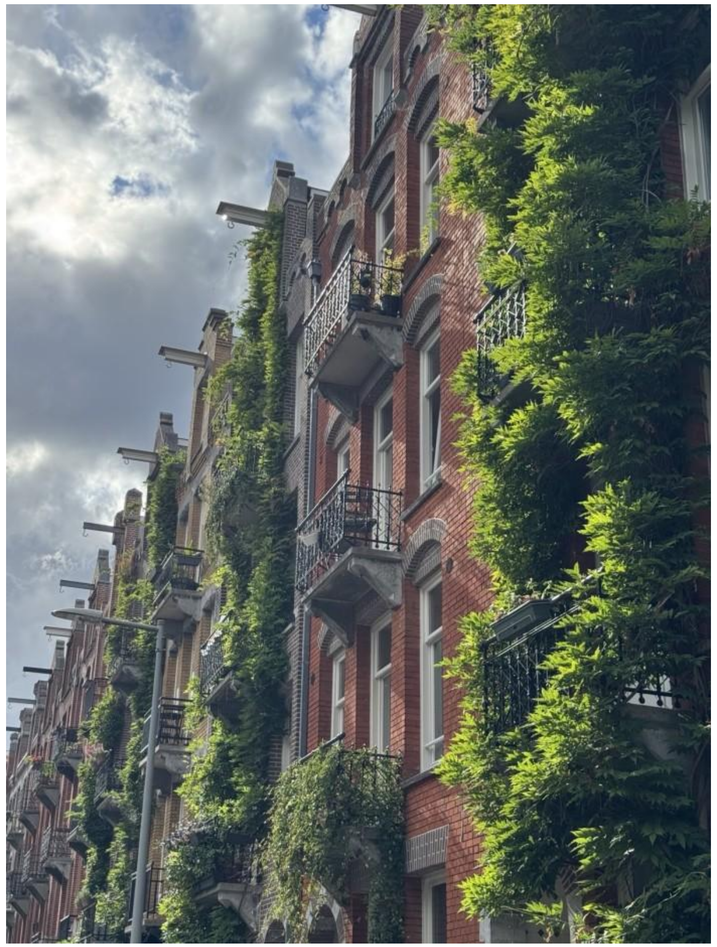

Foto: Beelbank Kennisportaal Klimaatadaptatie

Provincie Noord-Brabant

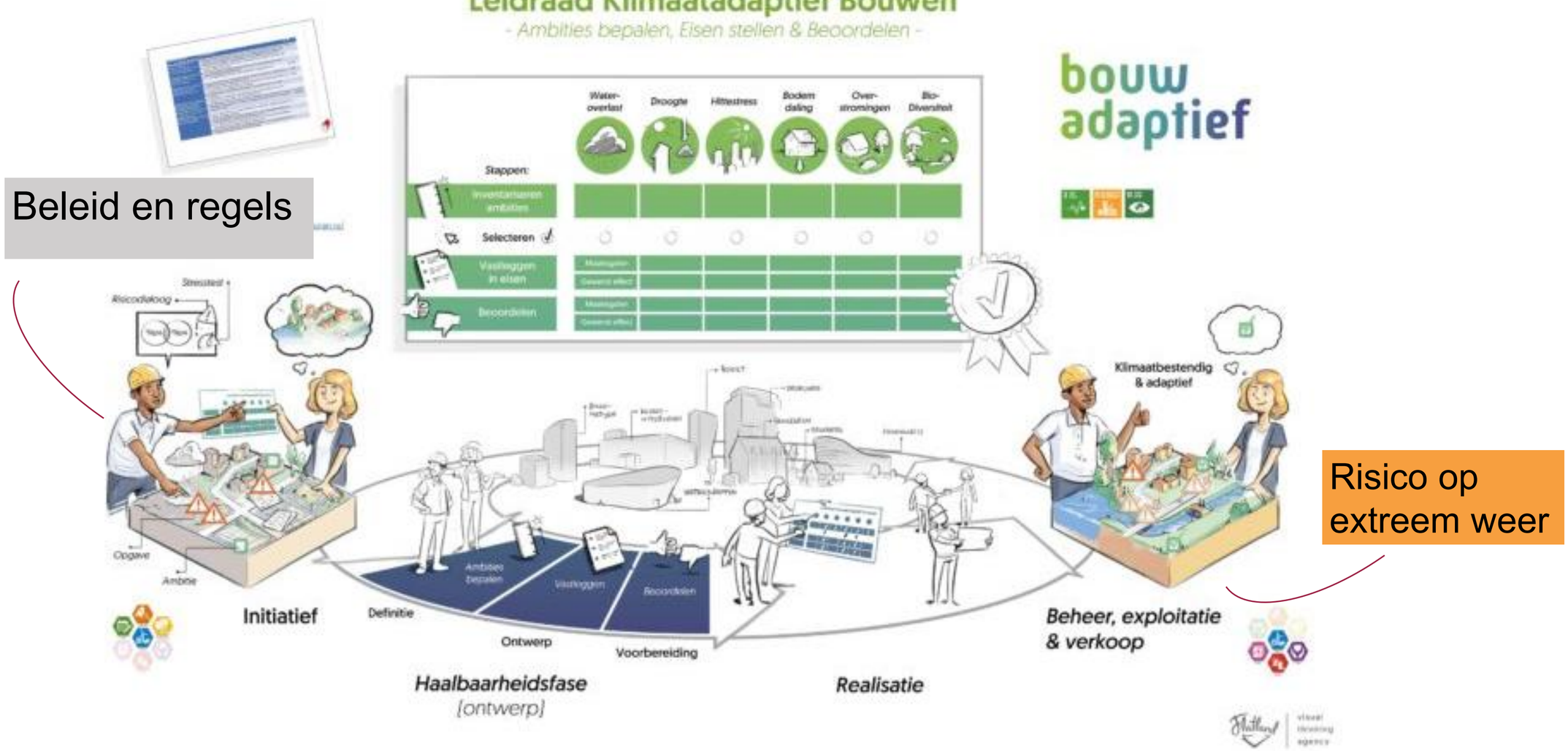
Strategie klimaatadaptatie bebouwd gebied

- Extra aandacht nodig; want het gaat nog niet vanzelf + er wordt nu veel gebouwd

Bewustzijn	→ Handelen →	Bouwen & realisatie
Pilots	→ **Delen & opschalen** →	**Nieuw normaal**
Extra er bij	→ Standaarden & normen → (financierings) instrumenten	Standaard

Provincie Noord-Brabant

Plan fasen

Provincie Noord-Brabant

De opgave

Nu vaak nog:

"Hoe bestrijden we hitte?“ in competitie met **“Hoe bouwen we snel?”**

De betere vraag:

"Hoe bouwen we gezonde plekken waar mensen nu en in de toekomst ook tijdens hitte prettig kunnen leven?"

Concrete acties

Beleidsmakers

- Neem hitte expliciet op in beleid

Projectleiders

- Vraag naar schaduw, verkoeling en zomercomfort

Ontwerpers

- Ontwerp voor schaduw

Beheerders

- Bescherm groen en vergroot boomkronen

Corporaties

- Kijk naar oververhitting naast energiebesparing; biedt zonnewering

Provincie Noord-Brabant

Om mee te nemen

Drie vragen die iedereen vanaf morgen kan stellen, thuis en in je werk

1. Waar is hier schaduw? En zijn er meer kansen?
2. Waar blijft de warmte hangen?
3. Voor wie wordt dit problematisch?

Kennisprogramma
Stedelijke Gebiedsontwikkeling

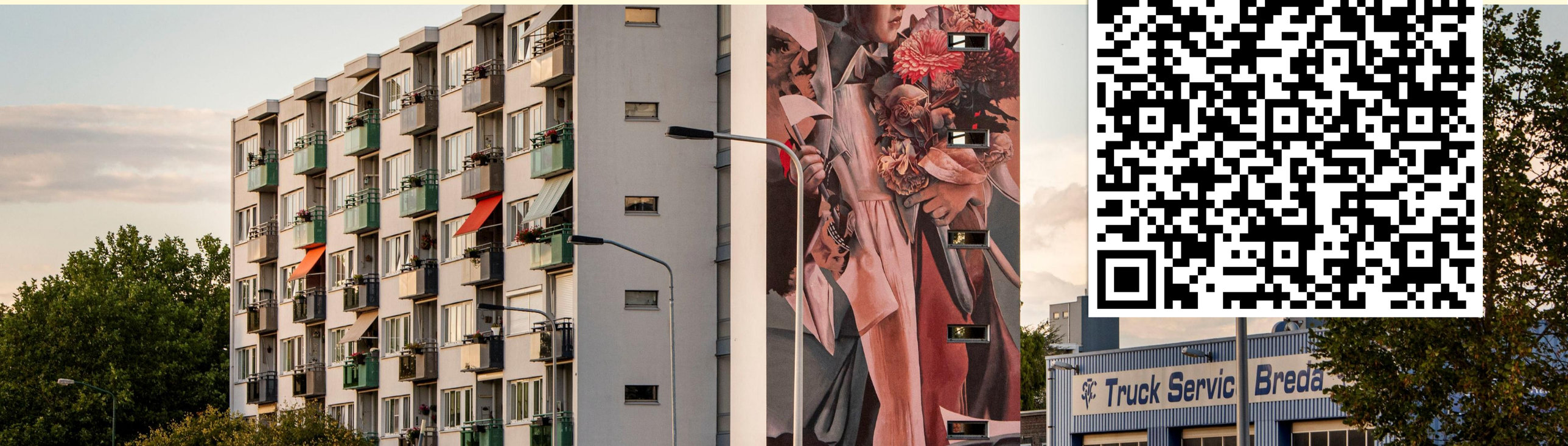
Provincie Noord-Brabant

Vul onze enquête in!

Help mee onze impact te meten.

Contact: jvdhurk@brabant.nl

Scan en vul

Binnenkort in ons kennisprogramma

Kennisprogramma
Stedelijke Gebiedsontwikkeling
Provincie Noord-Brabant

27 oktober	12.30-17.00u	Verdiepende sessie: Blue zones - Cartesius
10 november	13.00-13.45u	Afterlunchwebinar: Toekomstkeuzes, welke bomen en welk groen moeten we nu kiezen voor later?
28 januari	10:30-18:00	Save the date: Werkconferentie Stedelijke Gebiedsontwikkeling

Bedankt voor jullie aandacht

Binnenkort in ons Kennisprogramma

Provincie Noord-Brabant

27 oktober, 12.30 - 17.00 uur: Verdiepende sessie ‘Blue zone Cartesius’ | Locomotiefstraat 8b, 3534 BK Utrecht

Je hebt er vast wel eens van gehoord: de 'blue zones'. Vijf regio's in Japan, Italië, Costa Rica, Amerika en Griekenland waar mensen in goede gezondheid opvallend oud worden. Als vervolg op de eerdere afterlunchwebinar organiseren we een excursie naar de stedelijke gebiedsontwikkeling Cartesius in Utrecht. Hier is specifiek nagedacht over de vraag 'Hoe maak je een fijne, toekomstbestendige en gezonde leefomgeving? En op welke wijze betrek je de lokale gemeenschap daarbij?' De focus ligt deze middag dus op de zachte kant van de gebiedsontwikkeling. Aanmelden kan via onze website!

Binnenkort in ons Kennisprogramma

Provincie Noord-Brabant

10 november, 13.00 - 13.45 uur: Afterlunchwebinar ‘Toekomstkeuzes, welke bomen en welk groen moeten we nu kiezen voor later?

Tijdens deze afterlunchwebinar laat Marc Ravesloot zien hoe klimaatverandering de toekomst van bomen in steden en dorpen beïnvloedt. Op basis van grootschalig Europees onderzoek bespreekt hij welke boomsoorten steeds minder geschikt worden en welke juist kansrijk zijn onder veranderende klimaatomstandigheden. Deelnemers krijgen inzicht in de belangrijkste factoren die stedelijk groen onder druk zetten en leren hoe deze kennis kan worden toegepast in ontwerp, beheer en beleid.

Let op! Dit webinar is iets langer dan je gewend bent van ons. In plaats van 30 min. is deze nu 45 min.!

Binnenkort in ons Kennisprogramma

Provincie Noord-Brabant

28 januari 2027, 10.30 - 18.00 uur, Cacaofabriek Helmond – Werkconferentie Stedelijke Gebiedsontwikkeling

Grensvaardig vooruit
‘De kunst van het omdenken in uitdagende tijden’

Zet hem alvast in je agenda!

Vanaf eind oktober kun je je aanmelden!

Bronnen

- Klimaateffectatlas: https://www.klimaateffectatlas.nl/nl/kaartviewer
- Atlas Natuurlijk kapitaal: www.atlasnatuurlijkkapitaal.nl
- Ladder van koeling: De ladder van koeling als leidraad voor hittebestendig gebou
- Voorbeelden maatregelen: Maatregelen | Bouw Adaptief en Voorbeelden - Klimaatadaptatie Provincie Noord-Brabant
- Infographic Hitte in de woning: 4 maatregelen tegen hitte in woningen | HvA
- Kennis o.a. de menukaart voor een actieplan Hitte | Kennisportaal KlimaatadaptatieDe groeiende vraag naar koeling Wat kunnen natuurlijke en passieve koeling betekenen?
- Klimaatadaptatie Provincie Noord-Brabant - Klimaatadaptatie Provincie Noord-Brabant
- Veldboekje excursie: https://www.klimaatadaptatiebrabant.nl/hulpmiddelen/hulpmiddelen-detail/682/heet-he-op-pad-met-het-veldboekje-voor-hitte-excursie